

تقدیم به دریاچه‌ای که نه فقط در جغرافیا، که در دل فرهنگ، خاطره
و هویت ما جاری است؛ ارومیه که هنوز هم آینه‌ای است از آنچه باید
پاس بداریم.

من - دریاچه ارومیه - هستم

Petitioning world bank, united Nation and Environmental Protection Agency

I am Urmia lake

من دریاچه ارومیه هستم

Start Petition

at

yon.ir / t5E2

سلام به دوستای عزیزمون

ایران، سرزمین کهن و پهناور با جغرافیای متنوع و پیچیده‌ست که هر گوشه‌اش داستانی متمایز از تاریخ، فرهنگ و طبیعت رو بازگو می‌کنه.

شناخت جغرافیای این سرزمین نه تنها به فهم بهتر موقعیت طبیعی و اقتصادی اون کمک می‌کنه، بلکه دریچه‌ای‌ست به سوی درک چالش‌ها و فرصت‌های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی ایران.

در کتاب درسی جغرافیای دهم با موضوعات مختلفی مثل ناهمواری‌ها، آب و هوا، جمعیت، تقسیمات کشوری و ... آشنا می‌شین؛ با توجه به اهمیت درس جغرافیا در امتحانات و کنکور و سبک جدید سوالات در کنکورهای اخیر، این کتاب رو با هدف ارائه تصویری جامع و ملموس از جغرافیای ایران تالیف کردیم که شما بتونی با یک تیر دو نشون بزنی (یعنی هم در امتحان و هم در کنکور موفق بشی 😊).

کمی در مورد ساختار کتاب:

درسنامه: سعی کردیم پیچیدگی‌های کتاب درسی رو به زبان ساده و روان در قالب نمودار، جدول و... و با دسته‌بندی مناسب همراه با نکات آموزشی در درسنامه بیان کنیم؛ بین درسنامه‌ها نکات جمع‌بندی گذاشتیم تا شب امتحان و کنکور راحت‌تر دوره کنیم. نکات مشاوره‌ای هم دید بهتری از اون مطلب بهتون میده.

پرسش‌های چهارگزینه‌ای: در هر درس بعد از درسنامه، تست‌های متنوع آموزشی رو می‌بینین که با دقت و حوصله و مطابق با آزمون‌های اخیر طراحی و طبقه‌بندی شدن؛ بعد از پایان هر مطلب می‌تونین تست‌هاش رو بزنین. تست‌های کتاب، کنکورهای اخیر و بیشتر از اونو پوشش میدن.

پاسخنامه تشریحی: پاسخ تست‌ها رو می‌تونین از انتهای کتاب بخونین. پاسخ‌ها جامع و کامل و شامل بررسی گزینه‌ها و عبارت‌ها، دام و تله تست و راه سریع رسیدن به پاسخ (در قالب تیزبازی) هستن. در انتها نیز پاسخنامه کلیدی همه تست‌ها رو براتون گذاشتیم.

امیدواریم این کتاب، دریچه‌ای باشه برای شناخت عمیق‌تر ایران عزیزمون و در مسیر پیش رو کمکتون کنه! در آخر خیلی ممنونیم از:

جناب دکتر کمیل نصری و جناب مهندس سبزمیدانی عزیز برای اعتماد و راهنمایی‌های خوبشون.
خانم مریم طاهری، مسئول محتوای خوب کتاب؛ خانم دورینا جوادی مسئول پروژه کتاب که نداشت دیر کنیم.
و از همه دوستان در انتشارات خیلی سبز که در تالیف، تولید و چاپ این کتاب تلاش کردن.

براتون آرزوی موفقیت داریم

ریحانه شعبان‌زاده - حمیدرضا بهیاد

فهرست مطالب

درسنامه و سؤال =

سؤال

درسنامه

۱۴	۸	درس اول: جغرافیا، علمی برای زندگی بهتر
۲۵	۲۲	درس دوم: روش مطالعه و پژوهش در جغرافیا
۳۹	۳۴	درس سوم: موقعیت جغرافیایی ایران
۵۶	۴۸	درس چهارم: ناهمواری های ایران
۷۸	۶۹	درس پنجم: آب و هوای ایران
۹۷	۹۱	درس ششم: منابع آب ایران
۱۱۷	۱۱۱	درس هفتم: ویژگی های جمعیت ایران
۱۳۲	۱۲۹	درس هشتم: تقسیمات کشوری ایران
۱۴۶	۱۴۱	درس نهم: سکونتگاه های ایران
۱۶۲	۱۵۵	درس دهم: توان های اقتصادی ایران

پاسخ

پاسخنامه ✓

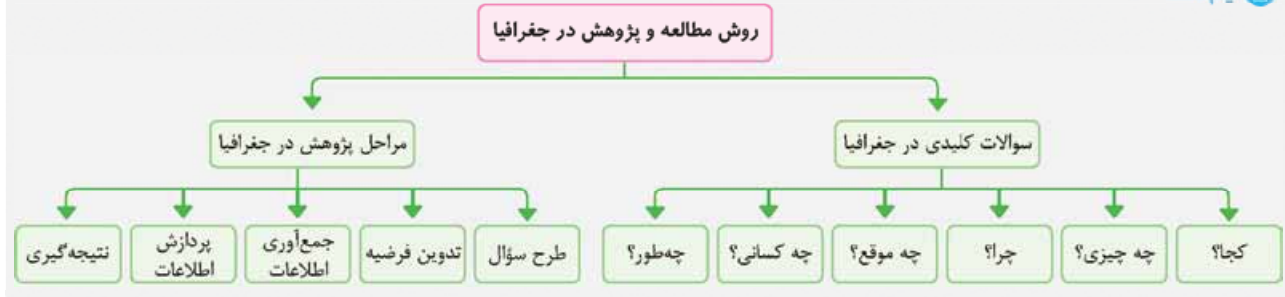
۱۷۱	پاسخنامه تشریحی
۲۳۳	پاسخنامه کلیدی

درس نامه و سؤال

جغرافیا ۱۰

روش مطالعه و پژوهش در جغرافیا

نیم‌نگاه:

نکته ترکیبی (یاد ترمید): در درس قبل خواندید که در محیط جغرافیایی، اجزا و عوامل محیطی در ارتباط با هم عمل می‌کنند. به همین دلیل جغرافی‌دانان با دید ترکیبی (کل‌نگر) به مطالعه موضوعات مورد نظر خود می‌پردازند. جغرافی‌دانان برای انجام این مطالعات، نیازمند استفاده از ابزارها و آشنایی با شیوه‌هایی هستند که از طریق آن‌ها بتوانند مطالعات خود را انجام و برای حل مسائل محیطی، راه حل‌های مناسبی پیشنهاد دهند. در این درس با روش مطالعه در جغرافیا آشنا می‌شویم.

سؤالات کلیدی در جغرافیا

در جغرافیا، هنگام بررسی یک پدیده، شش پرسش اساسی وجود دارد که جغرافی‌دان در بررسی‌های جغرافیایی خود، به دنبال یافتن پاسخ آن‌ها است. برای مثال، در رابطه با پدیده «ریزگردها» می‌توان پرسش‌های شش‌گانه زیر را مطرح کرد:

پرسش	آن چه در پاسخ می‌آید	مثال
کجا؟	مکان وقوع پدیده‌ها	ریزگردها در کجا رخ داده است؟ غرب و جنوب غربی ایران
چه چیزی؟	ماهیت پدیده‌ها	چه چیزی رخ داده است؟ وجود بیش از حد مجاز ریزگردها در هوا
چرا؟	علت وقوع پدیده‌ها	چرا ریزگردها ایجاد شده‌اند؟ به علت تداوم خشکسالی در سال‌های اخیر
چه موقع؟ (کی)	روند زمانی وقوع پدیده‌ها	مشکل وجود ریزگردها چه موقع از سال شدت می‌گیرد؟ در فصول گرم سال
چه کسانی؟ ^۱	روابط متقابل انسان و محیط	چه کسانی در بروز مشکل ریزگردها نقش داشته‌اند؟ بی‌توجهی به تثبیت خاک
چه طور؟	سیر تکوین و تحول پدیده‌ها	زمینه‌های بروز مشکل ریزگردها کدام‌اند؟ قطع درختان، از بین رفتن دریاچه‌ها و ...

مثال: به خبر زیر توجه کنید. پاسخ پرسش‌های یک جغرافی‌دان را می‌توان این‌گونه از آن استخراج نمود:

عصر یکشنبه، بیست و هشتم تیرماه، در کن و سولقان، طوفان ۲۰ کشته بر جای گذاشته است.

کی (چه موقع؟) کجا؟ چه چیزی؟

بر اثر بارندگی و سیل، مقداری از کوه‌های سمت امامزاده داوود ریزش کرده، درختان شکسته شده و به همراه مقداری سنگ، حرکت کرده و در مسیر پل

چگونه (چه طور؟)

چرا؟

کیگا قرار گرفته و تعدادی از افراد که در این مسیر بوده‌اند، جان خود را از دست داده‌اند.

چه کسانی؟

آگاه گفتی: ۱- کدام یک از سؤالات کلیدی جغرافیا به ماهیت پدیده‌ها می‌پردازد؟

۲- وقتی می‌گوییم «ریزگردها بر اثر تداوم خشکسالی در سال‌های اخیر به وجود آمده‌اند»، به سؤال (چرا؟ / چه چیزی؟) پاسخ داده‌ایم.

۳- سؤالات «چه طور؟» و «چه کسانی؟» به ترتیب به چه چیزهایی دلالت دارند؟

پاسخ: ۱- چه چیزی؟ ۲- چرا؟ ۳- سیر تکوین و تحول پدیده‌ها - روابط متقابل انسان و محیط

مراحل پژوهش در جغرافیا

حس کنجکاوی انسان دربارهٔ جهان و مسائل مختلف آن باعث تلاش انسان برای کشف ناشناخته‌ها شده است. برای پاسخگویی به نیازها و سؤالات انسان، روش‌های علمی مختلفی وجود دارد. علم جغرافیا نیز مانند سایر علوم برای رسیدن به پاسخ مسائل، به تحقیق و پژوهش می‌پردازد. جغرافی‌دان برای انجام یک پژوهش جغرافیایی، مراحل روبه‌رو را طی می‌کند:

مشاوره هم‌تأثیر در ترتیب مراحل را به فاطر بسپارین. تقدم و تأخر اونا نسبت به هم همواره مورد علاقه طراحان کنکوره!

۱) طرح سؤال و بیان مسئله در این مرحله پژوهشگر برای دستیابی به شناخت و آگاهی از مسئله‌ای که در ذهنش پدید آمده است، موارد زیر را انجام می‌دهد:

- ۱ باید مسئله خود را به صورت واضح و روشن بیان کند.
- ۲ بهتر است صورت مسئله به شکل سؤالی نوشته شود و به صورت جمله خبری، کلی و نامعلوم نباشد.

نکته: یک راه خیلی ساده برای تشخیص گام اول، مطرح‌شدن آن به صورت سؤالی و با علامت (?) است.

۳ اهمیت پژوهش توسط پژوهشگر بررسی می‌شود. (انجام این پژوهش چه اهمیتی دارد؟)

۴ باید مطالعهٔ سابقه، پیشینهٔ مسئله و نتایج پژوهش دیگران را مورد بررسی قرار دهد.

پژوهشگر با این کار ۱- نسبت به موضوع، اطلاعات بیشتری پیدا می‌کند.

۲- پی‌می‌برد سؤالی که برایش پیش آمده، قبلاً پاسخ داده شده است یا خیر.

مثال: عوامل مؤثر در افزایش جمعیت شهر کرج در دههٔ اخیر چیست؟

۲) تدوین فرضیه ۱ فرضیه‌سازی یکی از مراحل حساس پژوهش است:

علت ۱- فرضیه‌ها در هر پژوهش، نقش راهنما را دارد. ۲- به فعالیت‌هایی که قرار است انجام شود، جهت می‌دهد.

تعریف فرضیه: فرضیه پاسخ پیشنهادی و حدس اندیشمندانهٔ محقق به سؤال تحقیق است.

۲ پژوهشگر با توجه به مسئله خود، پیشنهادهای و خبرهای اولیه را در چارچوب مسئله پژوهش خود ارائه می‌کند.

۳ فرضیه‌های پژوهشگر به ۱- میزان دانش ۲- تجربیات و ۳- سوابق پژوهشی در دسترس او بستگی دارد.

نکته: معمولاً فرضیه با واژه‌هایی مانند «به نظر می‌رسد»، «احتمالاً»، «فکر می‌کنم»، «ممکن است» و ... بیان می‌شود.

مثال: به نظر می‌رسد وجود زمینه‌های مناسب اشتغال، عامل افزایش جمعیت شهر کرج است.

به نظر می‌رسد وجود خدمات آموزشی، درمانی و تفریحی، عامل افزایش جمعیت شهر کرج است.

۳) جمع‌آوری اطلاعات جغرافی‌دانان برای مطالعه و پاسخ‌گویی به پرسش‌های خود، نیازمند گردآوری اطلاعات مورد نیاز هستند. آن‌ها این اطلاعات را از منابع و روش‌های مختلفی به دست می‌آورند.

روش‌های جمع‌آوری اطلاعات

- ۱ روش کتابخانه‌ای
- ۲ روش میدانی

۱) روش کتابخانه‌ای

این روش در تمام پژوهش‌های علمی مورد استفاده قرار می‌گیرد.

در بعضی از آن‌ها تمام تلاش پژوهشگر در کتابخانه انجام می‌شود و در برخی دیگر، بخشی از پژوهش در آن‌جا انجام می‌شود.

۱ مراجعه به سالنامه آماری

۲ عکس‌های هوایی و ماهواره‌ای

۳ استفاده از نقشه

مثال: پژوهشگر به سالنامه آماری یک دهه مراجعه می‌کند و تغییرات جمعیتی شهر کرج را مورد مطالعه قرار می‌دهد. او با کمک عکس‌های هوایی و ماهواره‌ای، رشد فیزیکی شهر کرج را طی یک دهه بررسی می‌کند.

عکس هوایی روستای قاضی‌جهان - آذربایجان شرقی

نقشه استان اردبیل

سالنامه آماری کشور

تصویر ماهواره‌ای شهر تفرش - استان مرکزی

۲) روش میدانی

- در این روش پژوهشگر برای جمع‌آوری اطلاعات باید به مکان مورد تحقیق برود و با مراجعه به افراد یا محیط و برقراری ارتباط مستقیم با مکان مورد مطالعه، اطلاعات جمع‌آوری کند.
- او باید ابزار سنجش و اطلاعاتی خود را به مکان مورد نظر ببرد.

- ابزارهای گردآوری اطلاعات میدانی
- ۱ پرسش‌نامه
 - ۲ مصاحبه
 - ۳ مشاهده

مثال: پژوهشگر با تعدادی از ساکنان یکی از محله‌های قدیمی شهر کرج، مصاحبه می‌کند و ضمن توجه به تغییرات جمعیتی، به بررسی علت‌های پنهان تغییرات هم می‌پردازد.

۴) پردازش اطلاعات

۱ مرحله پردازش اطلاعات پس از جمع‌آوری، استخراج و طبقه‌بندی اطلاعات انجام می‌شود.

- در مرحله پردازش اطلاعات
- ۱ اطلاعات غیرضروری حذف می‌شود.
 - ۲ اطلاعات مرتبط با پژوهش حفظ می‌شود.
 - ۳ تجزیه و تحلیل اطلاعات شروع می‌شود.

مثال: درصد تغییرات جمعیت و درصد شاغلان در یک دهه در شهر کرج با استفاده از روش‌های آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.

۵) نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

۱ آخرین مرحله پژوهش است.

- ۲ پژوهشگر با نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل اطلاعات، پاسخ مسئله پژوهش را پیدا می‌کند.
- ۳ او با ارائه دلایل علمی و منطقی فرضیه‌های خود را رد یا تأیید می‌کند.

توجه: اگر فرضیه پژوهشگر رد شود، نباید دلسرد و ناامید شود و پژوهش خود را بی‌فایده نداند، زیرا پژوهش او به کسانی که با همین سؤال مواجه شده‌اند، پاسخ می‌دهد و از طرح دوباره آن جلوگیری می‌کند.

مثال: نتیجه‌گیری: بین تقاضای نیروی کار در شهر کرج و جذب جمعیت در آن، رابطه‌ای مستقیم وجود دارد. پیشنهاد: با توجه به قابلیت‌های جغرافیایی شهرهای اطراف، صنایع کوچک در آن‌جا ایجاد شود.

۱- مطالعه پیشینه مسئله و نتایج پژوهش دیگران در گام (اول - سوم) پژوهش جغرافیا انجام می‌شود.

۲- جمع‌آوری اطلاعات با روش (میدانی - کتابخانه‌ای) در تمام پژوهش‌های علمی استفاده می‌شود.

۳- مصاحبه و پرسش‌نامه از ابزارهای گردآوری اطلاعات به روش (میدانی - کتابخانه‌ای) است.

۴- مرحله پردازش اطلاعات (قبل - بعد) از مرحله تدوین فرضیه است.

۵- در کدام مرحله پژوهش در جغرافیا، اطلاعات غیرضروری حذف می‌شود؟

۶- عبارت زیر مربوط به کدام گام پژوهش در جغرافیا است؟

«احتمالاً بوته‌کشی در بیابان‌های مرکزی کشور سبب افزایش گرد و غبار شده است.»

پاسخ: ۱- اول (طرح سؤال و بیان مسئله) ۲- کتابخانه‌ای ۳- میدانی ۴- بعد ۵- گام چهارم (پردازش اطلاعات) ۶- گام دوم (تدوین فرضیه)

گام	نام مرحله پژوهش	مثال
اول	طرح سؤال و بیان مسئله (سؤال پژوهش)	عوامل مؤثر در افزایش جمعیت شهر کرج در دهه اخیر چیست؟
دوم	تدوین فرضیه (فرضیه پژوهش)	فرضیه ۱: وجود زمینه‌های مناسب اشتغال، عامل افزایش جمعیت شهر کرج است. فرضیه ۲: وجود خدمات آموزشی، درمانی و تفریحی، عامل افزایش جمعیت شهر کرج است.
سوم	جمع‌آوری اطلاعات	۱ مراجعه به سالنامه آماری یک دهه و مطالعه تغییرات جمعیتی شهر کرج ۲ مراجعه به عکس‌های هوایی و ماهواره‌ای برای مشاهده روند رشد فیزیکی شهر کرج در یک دهه
چهارم	پردازش اطلاعات (تجزیه و تحلیل)	تجزیه و تحلیل درصد تغییرات جمعیت و درصد شاغلان شهر کرج در یک دهه اخیر با استفاده از روش‌های آماری
پنجم	نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها	نتیجه‌گیری: بین تقاضای نیروی کار در شهر کرج و جذب جمعیت در آن، رابطه‌ای مستقیم وجود دارد. پیشنهاد: ایجاد صنایع کوچک در اطراف کرج با توجه به قابلیت‌های جغرافیایی شهرهای اطراف آن

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

سؤالات کلیدی در جغرافیا

۶۴- کدام پرسش با رکن اساسی جغرافیا سروکار دارد؟

- (۱) چرا پدیده ریزگردها به وجود می‌آید؟
(۲) عوامل مؤثر در خشک‌شدن دریاچه ارومیه کدام‌اند؟
(۳) چگونه قطع درختان احتمال وقوع سیل را افزایش می‌دهد؟
(۴) کدام مناطق شهر تهران بیشتر در معرض خطر زمین‌لرزه قرار دارند؟

۶۵- در مواجهه با پدیده گرد و غبار، هر یک از عبارت‌های زیر، به ترتیب در پاسخ به کدام سؤالات کلیدی در جغرافیا می‌آیند؟

- ♦ از بین رفتن دریاچه‌ها
♦ تداوم خشکسالی در سال‌های اخیر
♦ بی‌توجهی به تثبیت خاک

(۱) چه چیز - چرا - چه کسانی (۲) چه طور - چه چیز - چرا (۳) چه چیز - چرا - چه طور (۴) چه طور - چرا - چه کسانی
۶۶- در یک پژوهش جغرافیایی مربوط به پدیده ریزگردها در استان خوزستان، در صورتی که به مطالعه «وجود ریزگردهای بیش از حد مجاز در هوا» بپردازیم، به کدام سؤال جغرافیایی پاسخ داده‌ایم؟

- (۱) چه طور، مبتنی بر سیر تکوین و تحول پدیده
(۲) چه چیز، مبتنی بر سیر تکوین و تحول پدیده
(۳) چه طور، مبتنی بر ماهیت هر پدیده یا مسئله
(۴) چه چیز، مبتنی بر ماهیت هر پدیده یا مسئله

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۶۷- عبارت زیر به کدام سؤالات کلیدی در جغرافیا پاسخ می‌دهد؟

«سهل‌انگاری و غفلت افراد موجب آتش‌سوزی جنگل‌های مریوان در مردادماه سال ۱۴۰۲ گردید. این آتش‌سوزی که پنج روز به طول انجامید، باعث نابودی ۴۰۰ هکتار جنگل شد.»

- (۱) چه طور - چه چیز - چه کسانی - کجا
(۲) چه موقع - چه طور - چه چیز - چه موقع
(۳) چه چیز - کجا - چرا - چه موقع
(۴) چرا - چه کسانی - کجا - چه چیز

۶۸- اگر بپذیریم که برخی عملکردهای انسان، تعادل محیط را در طولانی‌مدت حفظ می‌کند یا موجب تخریب محیط می‌شود، به کدام سؤال کلیدی در جغرافیا پاسخ می‌دهد؟

- (۱) چه موقع (۲) چرا (۳) چه چیز (۴) چه کسی

(سراسری ۹۸)

۶۹- کدام گزینه، به ترتیب به پاسخ دو سؤال کلیدی «چه طور» و «چه چیز» در ارتباط با «دریاچه ارومیه» اشاره می‌کند؟

- (۱) حفر بی‌رویه چاه‌ها - کاهش بارش در حوضه آبریز دریاچه
(۲) تغییر در میزان آب ورودی به دریاچه - گرم‌شدن عمومی هوا
(۳) کاهش آب دریاچه - حفر بی‌رویه چاه‌ها در اطراف دریاچه
(۴) تأمین آب دریاچه از طریق چشمه‌های کف - عبور رودهای ورودی از لایه‌های نمکی

۷۰- موارد «الف» تا «پ» در متن زیر به ترتیب با کدام سؤالات کلیدی جغرافیایی مطابقت دارند؟

«سیل تجربیش در روز یکشنبه بر اثر بارش شدید باران و جاری‌شدن سیلاب در دره‌های دربند و گلاب‌دره در شمال تهران رخ داد.»

«الف» «ب» «پ»

- (۱) کجا - چه چیزی - چرا (۲) چه چیزی - چه طور - چرا (۳) کجا - چرا - چه چیز (۴) چه چیزی - چرا - چه طور

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۷۱- عبارت زیر به کدام یک از سؤالات کلیدی جغرافیا پاسخ می‌دهد؟

«براساس اعلام وزارت بهداشت غزه، حملات بی‌رحمانه رژیم صهیونیستی به غزه تاکنون به کشته‌شدن بیش از ۲۰ هزار فلسطینی منجر شده است.»

- (۱) چه کسانی؟ - چه طور؟ - چه موقع؟
(۲) کجا؟ - چه چیزی؟ - چه کسانی؟
(۳) چرا؟ - چه موقع؟ - چه چیزی؟
(۴) چه طور؟ - کجا؟ - چرا؟

(سراج ۹۹)

۷۲- متن زیر به کدام یک از «سؤالات کلیدی دانش جغرافیا» به ترتیب پاسخ می‌دهد؟

«تداوم خشکسالی در سال‌های اخیر، موجب پدید آمدن بحران ریزگردها در کشورهای جنوب غربی آسیا، در فصل‌های مختلف سال شده است.»

(۱) چرا - چه چیز - چه موقع - کجا (۲) چرا - چه چیز - کجا - چه موقع

(۳) چه چیز - چرا - کجا - چه موقع (۴) چه چیز - چرا - چه موقع - کجا

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۷۳- با توجه به سؤالات کلیدی در جغرافیا، کدام پرسش به بررسی «سیر تکوین و تحول پدیده» می‌پردازد؟

(۱) چرا پدیده گرد و غبار و ریزگردها بیشتر جنوب غرب ایران را متأثر می‌سازد؟ (۲) توده هوای مرطوب موسمی چه تأثیری بر آب‌وهوای جنوب شرق ایران دارد؟

(۳) کدام فعالیت‌ها و برنامه‌های انسانی، بیابان‌زایی در ایران را تشدید کرده است؟ (۴) زمینه‌ها و عوامل بروز سیل در استان‌های پرباران شمالی کشور کدام است؟

۷۴- به ترتیب عبارت‌های مشخص شده در متن زیر در پاسخ به کدام سؤالات کلیدی در جغرافیا می‌آید؟

«سیلاب دی‌ماه ۱۴۰۰ در شهر ریگان ۱۲ کشته داشت.»

بر اثر این سیلاب، سنگ‌ها و چوب درختان شکسته شده همراه با جریان سیل، دهانه‌های پل توکل آباد را مسدود کردند و موجب تخریب این پل شدند.

«الف»

تعدادی از مسافران که اطراف رودخانه‌ها اسکان داشتند، غافلگیر شده و نتوانستند خود را از مسیر سیل خارج سازند و در نتیجه جان خود را از دست دادند.»

«ب»

(۱) چرا - چه طور (۲) چه چیز - چه کسانی (۳) چرا - چه کسانی (۴) چه چیز - چه طور

۷۵- در بررسی بحران ریزگردها، دو عبارت «مدیریت ضعیف منابع آب و خاک، باعث شکل‌گیری این پدیده شده است.» و «محدوده جغرافیایی بحرانی این

پدیده، کشورهای ایران، عراق، ترکیه، کویت و عربستان هستند.» به ترتیب پاسخی برای کدام یک از سؤالات کلیدی جغرافیا است؟

(۱) چه چیز و چه کسی (۲) چه چیز و کجا (۳) چه کسی و کجا (۴) چه کسی و چه چیز

۷۶- جغرافی‌دانی برای پژوهش در رابطه با «خشک شدن دریاچه ارومیه» سؤالات زیر را مطرح کرده است. هر یک از پرسش‌های او به ترتیب ناظر بر کدام مورد است؟

الف) کدام فعالیت‌های انسانی بر این پدیده اثر داشته است؟ ب) زمینه‌های به وجود آورنده این پدیده چیست؟

(۱) ماهیت مسئله - بررسی سیر تکوین و تحول پدیده (۲) روابط متقابل انسان و محیط - بررسی سیر تکوین و تحول پدیده

(۳) ماهیت مسئله - علت وقوع پدیده (۴) روابط متقابل انسان و محیط - ماهیت مسئله

۷۷- در کدام یک از پرسش‌های جغرافیایی زیر، روابط متقابل انسان و محیط مورد توجه قرار گرفته است؟

(۱) عوامل مؤثر در خشک شدن دریاچه ارومیه کدام‌اند؟ (۲) احداث سدها چه تأثیری بر تعادل جریان رودها دارد؟

(۳) چرا تداوم خشکسالی، بحران ریزگردها را تشدید می‌کند؟ (۴) از بین رفتن پوشش گیاهی چگونه باعث ایجاد سیل می‌شود؟

۷۸- با توجه به سؤالات کلیدی جغرافیا و بحران ریزگردها، کدام گزینه درست است؟

(۱) سؤال چه چیز: مدیریت ضعیف منابع آب این مناطق باعث شکل‌گیری این پدیده شده است.

(۲) سؤال کجا: محدوده جغرافیایی بحرانی این پدیده، کشورهای ایران، کویت و عراق هستند.

(۳) سؤال چرا: ریزگردها موجب عفونت‌های ریوی و اختلالات تنفسی در انسان می‌شوند.

(۴) سؤال چه کسی: ریزگردها بیشتر شامل گرد و غباری هستند که وارد هوا می‌شود.

۷۹- در متن زیر به کدام یک از سؤالات کلیدی جغرافیا اشاره نشده است؟

«نواحی شرقی و مرکزی کشور ما از نظر ذخایر و مواد اولیه غنی هستند، ولی به دلیل بهره‌برداری محدود از این منابع توسط انسان، توان و ظرفیت‌های

محیط با رشد صنعتی متناسب نیست.»

(۱) سؤال «کجا» که با رکن اساسی جغرافیا یعنی مکان وقوع پدیده‌ها سروکار دارد.

(۲) سؤال «چه کسی» که روابط متقابل انسان و محیط را بررسی می‌کند.

(۳) سؤال «چه موقع» که به روند زمانی موضوعات می‌پردازد.

(۴) سؤال «چرا» که به علت وقوع پدیده‌ها می‌پردازد.

۸۰- «ماهیت هر پدیده» و «سیر تکوین و تحول آن» در رابطه با متن زیر، به ترتیب در کدام گزینه مشخص شده است؟

«انفجار معدن زغال‌سنگ در شهریورماه ۱۴۰۳ در شهر طبس رخ داد. این حادثه که ناشی از نشت گاز متان بود، منجر به انفجار در یکی از بلوک‌های این

معدن شد. این حادثه در ساعت ۲۱ به وقوع پیوست و در پی آن تعدادی از کارکنان جان خود را از دست دادند.»

(۱) کشته شدن کارکنان معدن - انفجار معدن (۲) انفجار معدن - نشت گاز متان

(۳) کشته شدن کارکنان معدن - نشت گاز متان (۴) نشت گاز متان - انفجار معدن

(المپیار جغرافیا ۹۹)

۸۱- در کدام عبارت، ترتیب پاسخ به سؤالات کلیدی جغرافیا بر اساس (چه چیز - چه طور - چه کسی) به درستی بیان شده است؟

«دانش‌آموز پژوهشگری در بازدید میدانی متوجه شد در مزارع شمال کشور، ریختن پوست تخم مرغ توسط گردشگران، موجب از بین رفتن حلزون‌ها می‌گردد.»

(۱) از بین رفتن حلزون - ریختن پوست تخم مرغ - گردشگران (۲) ریختن پوست تخم مرغ - از بین رفتن حلزون - دانش‌آموز پژوهشگر

(۳) ریختن پوست تخم مرغ - از بین رفتن حلزون - گردشگران (۴) از بین رفتن حلزون - ریختن پوست تخم مرغ - دانش‌آموز پژوهشگر

۸۲- پارسا و حسین درباره موضوع گرمایش زمین در طی سال‌های اخیر صحبت می‌کنند. پارسا گرمایش زمین را ناشی از فعالیت‌های صنعتی می‌داند، ولی

حسین درباره این پدیده به سیاست‌های سودجویانه نظام سرمایه‌داری اشاره می‌کند. به نظر شما دلایل پارسا و حسین به ترتیب پاسخ به کدام یک از

سؤالات کلیدی در جغرافیا است؟

(۱) پاسخ پارسا به سؤال چرا؟ و پاسخ حسین به سؤال چه طور؟ مربوط است.

(۲) پاسخ پارسا به سؤال چه چیز؟ و پاسخ حسین به سؤال چه کسی؟ مربوط است.

(۳) پاسخ پارسا به سؤال چه طور؟ و پاسخ حسین به سؤال چرا؟ مربوط است.

(۴) پاسخ پارسا به سؤال چگونه؟ و پاسخ حسین به سؤال چه کسی؟ مربوط است.

۱۵۸- به ترتیب کدام گزینه جالی خالی عبارت‌های زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟

(الف) پاسخ شما به این که در کدام ردیف و ستون کلاس هستید، بیانگر موقعیت شما است.

(ب) ایران در عرض جغرافیایی ۲۵ تا ۴۰ درجه در واقع شده است.

(پ) گستردگی کشور ایران در به تنوع آب‌وهوا در آن منجر شده است.

(ت) همهٔ پدیده‌ها موقعیت دارند.

(۱) مطلق - شمال منطقهٔ معتدلهٔ نیمکرهٔ جنوبی - طول جغرافیایی - مطلق (۲) مطلق - جنوب منطقهٔ معتدلهٔ نیمکرهٔ شمالی - عرض جغرافیایی - نسبی

(۳) نسبی - جنوب منطقهٔ معتدلهٔ نیمکرهٔ جنوبی - عرض جغرافیایی - نسبی (۴) نسبی - شمال منطقهٔ معتدلهٔ نیمکرهٔ شمالی - عرض جغرافیایی - مطلق

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۵۹- با توجه به موقعیت جغرافیایی دریای خزر، کدام گزینه درست است؟

(الف) دسترسی به بازار مصرف ۳۰۰ میلیون نفری در کشورهای آسیای میانه

(ب) تأمین‌کنندهٔ بازار بزرگ خاویار به سبب تأمین ۹۰ درصد خاویار جهان

(پ) بالاتر بودن عرض جغرافیایی این دریا نسبت به دریای عمان و خلیج فارس

(ت) بزرگ‌ترین پهنهٔ آبی محصور در خشکی و پایین‌تر از عرض جغرافیایی ۴۰ درجه

(۱) عبارت «پ» برخلاف «الف» و همانند «ب» مربوط به موقعیت مطلق است. (۲) عبارت «ت» برخلاف «پ» و همانند «الف» مربوط به موقعیت مطلق است.

(۳) عبارت «ب» همانند «الف» و برخلاف «پ» مربوط به موقعیت نسبی است. (۴) عبارت «الف» همانند «پ» و برخلاف «ت» مربوط به موقعیت نسبی است.

۱۶۰- کدام گزینه دربارهٔ موقعیت جغرافیایی ایران اطلاعات درستی را ارائه می‌دهد؟

(۱) شمالی‌ترین نقطهٔ آن ۴۴ درجه از خط استوا و غربی‌ترین نقطهٔ آن ۴۰ درجه از نصف‌النهار مبدأ فاصله دارد. همچنین حدوداً در ۱۹ درجه از طول‌های جغرافیایی و ۱۵ درجه از عرض‌های جغرافیایی واقع شده است.

(۲) شمالی‌ترین نقطهٔ آن ۴۴ درجه از خط استوا و غربی‌ترین نقطهٔ آن ۴۰ درجه از نصف‌النهار مبدأ فاصله دارد. همچنین حدوداً در ۱۵ درجه از طول‌های جغرافیایی و ۱۹ درجه از عرض‌های جغرافیایی واقع شده است.

(۳) شمالی‌ترین نقطهٔ آن ۴۰ درجه از خط استوا و غربی‌ترین نقطهٔ آن ۴۴ درجه از نصف‌النهار مبدأ فاصله دارد. همچنین حدوداً در ۱۹ درجه از طول‌های جغرافیایی و ۱۵ درجه از عرض‌های جغرافیایی واقع شده است.

(۴) شمالی‌ترین نقطهٔ آن ۴۰ درجه از خط استوا و غربی‌ترین نقطهٔ آن ۴۴ درجه از نصف‌النهار مبدأ فاصله دارد. همچنین حدوداً در ۱۹ درجه از عرض‌های جغرافیایی و ۱۵ درجه از طول‌های جغرافیایی واقع شده است.

۱۶۱- با توجه به متن «دسترسی به آب‌های آزاد علاوه بر امکان ارتباط با سایر نقاط جهان، باعث دسترسی به منابع غذایی و سوخت‌های فسیلی می‌شود.

«الف»

جغرافی‌دان‌ها با مطالعهٔ روش‌های حمل‌ونقل دریایی و وضعیت آب‌ها نتایج جامعی را در این زمینه به دست می‌آورند.» کدام گزینه عبارت زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟

«ب»

(ترکیبی با درس ۱۴م)

«متن صورت سؤال را مد نظر داشته و در جملهٔ متن، مشهود است.»

(۱) موقعیت ریاضی - «الف» - تأثیر محیط انسانی بر پدیده‌های طبیعی (۲) موقعیت نسبی - «الف» - تأثیر محیط انسانی بر پدیده‌های طبیعی

(۳) موقعیت ریاضی - «ب» - دید ترکیبی یا کل‌نگری (۴) موقعیت نسبی - «ب» - دید ترکیبی یا کل‌نگری

۱۶۲- با توجه به موارد زیر، کدام گزینه در ارتباط با موقعیت جغرافیایی ایران درست است؟

(الف) مجاورت با بازار مصرف خاویار دریای خزر

(ب) داشتن بزرگ‌ترین منابع انرژی نفت و گاز طبیعی جهان در منطقهٔ خلیج فارس

(۱) مورد «الف» برخلاف مورد «ب»، موقعیت مطلق ایران را نشان می‌دهد. (۲) مورد «الف» همانند مورد «ب»، موقعیت مطلق ایران را نشان می‌دهد.

(۳) مورد «ب» برخلاف مورد «الف»، موقعیت مطلق ایران را نشان نمی‌دهد. (۴) مورد «ب» همانند مورد «الف»، موقعیت مطلق ایران را نشان نمی‌دهد.

(ترکیبی با درس ۱۴م)

۱۶۳- با توجه به موارد زیر، کدام گزینه به درستی تدوین شده است؟

(الف) در کشور ما افزایش جمعیت و مقابله با روند کاهشی آن امری ضروری است.

(ب) ایران به لحاظ وسعت و شاخص تراکم جمعیتی، ظرفیت بالایی را برای رشد جمعیت دارا است.

(۱) پژوهش در موقعیت نسبی ایران ما را به نتیجهٔ «ب» می‌رساند و «الف» نشان‌دهندهٔ اثر متقابل جغرافیای انسانی و پیشرفت است.

(۲) پژوهش در موقعیت ریاضی ایران ما را به نتیجهٔ «ب» می‌رساند و «الف» نشان‌دهندهٔ اثر متقابل جغرافیای طبیعی و پیشرفت است و پژوهش در موقعیت نسبی ایران ما را به نتیجهٔ «ب» می‌رساند.

(۳) «الف» نشان‌دهندهٔ اثر متقابل جغرافیای طبیعی و پیشرفت است و پژوهش در موقعیت نسبی ایران ما را به نتیجهٔ «ب» می‌رساند.

(۴) «الف» نشان‌دهندهٔ اثر متقابل جغرافیای طبیعی و پیشرفت است و پژوهش در موقعیت ریاضی ایران ما را به نتیجهٔ «ب» می‌رساند.

(آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

۱۶۴- مطابق با تصویر زیر (پدیدهٔ A)، کدام گزینه به موضوع درستی اشاره دارد؟

(۱) پدیدهٔ A به موضوع موقعیت نسبی اشاره دارد و می‌توان آن را از منظر هر یک از کشورها نسبت به موقعیت دیگری و حتی منطقهٔ اصلی یعنی «ب» سنجید.

(۲) پدیدهٔ A بیانگر موقعیت مطلق یا ریاضی هر یک از کشورهاست که این موقعیت سبب می‌شود تا تنوع آب‌وهوایی و گوناگونی محصولات کشاورزی شکل بگیرد.

(۳) پدیدهٔ A بیانگر مرزهای مشترک و غیرمشترک سیاسی است که در آن، موقعیت مطلق هر کشور نسبت به دیگری مورد سنجش قرار گرفته است.

(۴) پدیدهٔ A به دید کل‌نگری یا ترکیبی در جغرافیا اشاره می‌کند که براساس آن جغرافی‌دان می‌تواند محل قرارگیری هر مکان نسبت به سایر پدیده‌ها را بررسی کند.

پدیدهٔ A

۱۷۴- به ترتیب «موقعیت مطلق» و «موقعیت نسبی» ایران کدام ویژگی‌ها یا پیامدهای زیر را برای آن به همراه داشته است؟ (آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

- (۱) تنوع تولیدات و محصولات کشاورزی، - دسترسی به راه‌های ارتباطی آبی
- (۲) برخورداری از تنوع فرهنگی و سیاسی - نزدیک‌بودن به کانون کالاهای صادراتی
- (۳) دسترسی به بزرگ‌ترین منبع انرژی جهان - تنوع پوشش گیاهی و زیستگاهی
- (۴) دسترسی به بازار مصرف آسیای میانه - در اختیار داشتن سواحل با قابلیت‌های دفاعی

۱۷۵- در کدام گزینه به ترتیب به سؤالات زیر، پاسخ درست داده شده است؟

- (الف) چه عاملی خلیج فارس را به یکی از کانون‌های ثروتمند جهان تبدیل کرده است؟
(ب) علت ارزش فرهنگی و سیاسی منطقه خلیج فارس چیست؟

- (۱) وجود ذخایر عظیم نفت و گاز جهان - نقش ارتباطی میان سه قاره آسیا، اروپا و آفریقا
- (۲) نقش ارتباطی بین سه قاره اروپا، آفریقا و آسیا - توجه صادرکنندگان صنعتی و غیرصنعتی به این منطقه
- (۳) درآمدها و دلارهای ناشی از صدور و فروش نفت خام - قرارگیری در قلب ناحیه جغرافیایی جهان اسلام
- (۴) توجه صادرکنندگان صنعتی و غیرصنعتی به این منطقه - وجود ذخایر عظیم نفت و گاز جهان

۱۷۶- کدام مورد عبارت زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«دریای خزر، بزرگ‌ترین پهنه آبی محصور در خشکی است که به واسطه»

- (۱) برخورداری از دروازه خروجی نفت خلیج فارس، یکی از گذرگاه‌های تجاری مهم جهان به شمار می‌رود.
- (۲) برخورداری از منابع نفت و گاز، تأمین ۹۰ درصد خاویار جهان از موقعیت نسبی بالایی برخوردار است.
- (۳) مجاورت با آب‌های آزاد و وجود سواحل با قابلیت‌های دفاعی مناسب، اهمیت اقتصادی و نظامی بالایی دارد.
- (۴) وجود ارزش‌های سیاسی و فرهنگی، قطب فرهنگی منطقه جهان اسلام و خاورمیانه محسوب می‌شود.

۱۷۷- کدام عبارت درباره دلایل مطرح‌شده در مورد اهمیت دریای عمان و تنگه هرمز، مشترک است؟

- (۱) در بهره‌برداری از ذخایر و منابع نفت و گاز اهمیت یافته است.
- (۲) به واسطه مجاورت با آب‌های آزاد از نظر اقتصادی اهمیت بسیاری دارد.
- (۳) این منطقه ارزش و اهمیت فرهنگی و سیاسی پیدا کرده است.
- (۴) به دلیل نقش ارتباطی بین سه قاره آفریقا، اروپا و آسیا به حلقه‌ای از زنجیره حمل‌ونقل کالا تبدیل شده است.

۱۷۸- با توجه به اهمیت خلیج فارس، کدام گزینه جدول زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟

«الف»	علت اهمیت آن در گذشته
قلب ناحیه جغرافیایی و سیاسی جهان اسلام	«ب»
«پ»	علت اهمیت آن در امروز

- (۱) الف) حلقه‌ای از زنجیره حمل‌ونقل کالا و نفت - ب) ارزش سیاسی و فرهنگی - پ) ارزش و نقش ارتباطی بین سه قاره
- (۲) الف) ارزش سیاسی و فرهنگی - ب) ارزش و نقش ارتباطی بین سه قاره - پ) حلقه‌ای از زنجیره حمل‌ونقل کالا و نفت
- (۳) الف) ارزش و نقش ارتباطی بین سه قاره - ب) حلقه‌ای از زنجیره حمل‌ونقل کالا و خدمات - پ) ارزش سیاسی و فرهنگی
- (۴) الف) ارزش و نقش ارتباطی بین سه قاره - ب) ارزش سیاسی و فرهنگی - پ) حلقه‌ای از زنجیره حمل‌ونقل کالا و نفت

۱۷۹- چه تعداد از عبارت‌های داده‌شده، متن زیر را به درستی کامل می‌کند؟

«در بررسی و مقایسه دریای خزر و دریای عمان نمی‌توان گفت که»

- (الف) امکان روابط بازرگانی دریایی، در دریای عمان بیشتر از دریای خزر است.
(ب) دریای خزر برخلاف دریای عمان، موقعیت نسبی ممتازی را برای ایران فراهم آورده است.
(پ) دریای عمان همچون دریای خزر، به واسطه مجاورت با آب‌های آزاد از نظر اقتصادی اهمیت زیادی برای ایران دارد.
(ت) دریای خزر برخلاف دریای عمان، بزرگ‌ترین پهنه آبی محصور در خشکی است.

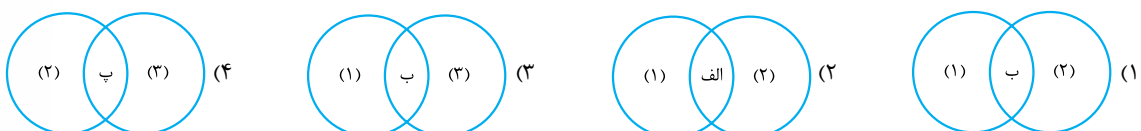
(۱) صفر (۲) ۱ (۳) ۲ (۴) ۳

۱۸۰- به ترتیب هر یک از موارد زیر به ویژگی‌های موقعیت نسبی کدام آب‌های کشور ما اشاره دارد؟ (آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

- (الف) برخورداری از سواحل با قابلیت دفاعی
(پ) تأمین ۹۰ درصد خاویار جهان
(۱) دریای عمان - خلیج فارس - دریای خزر
(۳) دریای عمان - دریای خزر - دریای خزر
- (ب) قرارگرفتن در مرکز ناحیه سیاسی و جغرافیایی جهان اسلام
(ت) داشتن ۲۸ درصد ذخایر گاز طبیعی
(۲) خلیج فارس - خلیج فارس - دریای خزر - خلیج فارس
(۴) دریای عمان - خلیج فارس - دریای خزر - خلیج فارس

۱۸۱- اگر خلیج فارس (۱)، دریای عمان (۲) و دریای خزر (۳) باشد، کدام شکل درست است؟ (آزمون‌های آزمایشی فیلی سبز)

- (الف) مجاورت با آب‌های آزاد (ب) داشتن منابع نفت و گاز (پ) تأمین بخش زیادی از خاویار جهان

۱۵- گزینه ۱

متن سؤال بیانگر مفهوم علم آب و هواشناسی به عنوان رشته جغرافیای طبیعی است. در این متن تفاوت علم آب و هواشناسی و هواشناسی نیز مطرح شده است؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت جغرافیا با کمک گرفتن از یافته‌های سایر علوم به سؤالات خود پاسخ می‌دهد.

۲، ۳ و ۴ عبارتهای درستی را مطرح می‌کنند، ولی با متن داده‌شده مطابقت ندارند.

۱۶- گزینه ۳

هر یک از شاخه‌های جغرافیا و فنون جغرافیایی بیشترین ارتباط را با علوم خود دارند و ارتباط این دو نیز به صورت دوسویه است و از یافته‌های یکدیگر استفاده می‌کنند.

علم جغرافیای رفتاری و فرهنگی شاخه‌ای از جغرافیای انسانی است و با انسان‌شناسی، روان‌شناسی و جامعه‌شناسی ارتباط دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ جغرافیای آب‌ها با آب‌شناسی بیشترین ارتباط را دارد و آب و هواشناسی با هواشناسی. ۲ ژئومورفولوژی با زمین‌شناسی ارتباط بیشتری دارد. ۴ سنجش از دور و GIS با علوم فضایی ارتباط مستقیم دارد و نقشه‌کشی (کارتوگرافی) با هندسه.

۱۷- گزینه ۳

جغرافیای اقتصادی، شاخه‌ای میان دو دانش مستقل جغرافیا و اقتصاد است؛ یعنی در قسمت میانی باید مفروضات اقتصادی می‌آورد نه اقتصاد!

۱۸- گزینه ۴

مفهوم اقتصاد را مطرح می‌کند، نه جغرافیای اقتصادی. علم اقتصاد تولید، توزیع و مصرف کالاها و خدمات، نظام‌های اقتصادی و عرضه و تقاضا را مطالعه می‌کند و جغرافیای اقتصادی به چگونگی معیشت و فعالیت گروه‌های انسانی در مکان‌های مختلف در رابطه با محیط زندگی‌شان می‌پردازد. سایر گزینه‌ها مفهوم شاخه‌ای از جغرافیا را مطرح می‌کنند.

۱۹- گزینه ۳

متن صورت سؤال بیانگر مفهوم علم جغرافیای اقتصادی است. جغرافیا با کمک گرفتن از سایر علوم به سؤالات خود پاسخ می‌دهد. امروزه بسیاری از جغرافی‌دانان اعتقاد دارند که جغرافیا آن قسمت از دانش بشری است که به انسان کمک می‌کند با ویژگی‌های طبیعی و انسانی و روابط بین آن‌ها در محیط آشنا شود و از آن‌ها در جهت بهبود زندگی خود استفاده کند.

★ نکته: بین جغرافیا و سایر رشته‌ها ارتباط وجود دارد.

۲۰- گزینه ۲

عبارت‌های «ب» و «ت» درست است. بررسی عبارت‌های نادرست: الف یک اصل هواشناسی است که با آب و هواشناسی ارتباط دارد.

پ علم هواشناسی از زیرشاخه‌های جغرافیای طبیعی نیست. علم آب و هواشناسی از زیرشاخه‌های جغرافیای طبیعی است.

۲۱- گزینه ۴

«کارتوگرافی» پیوند بین فنون جغرافیایی و هندسه است و «ژئومورفولوژی» پیوند بین جغرافیای طبیعی و زمین‌شناسی است.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ کارتوگرافی پیوند بین فنون جغرافیایی و هندسه است.

۲ «کارتوگرافی» با زمین‌شناسی و جغرافیای طبیعی مرتبط نیست. ۳ فقط کارتوگرافی مربوط به فنون جغرافیایی است.

۲۲- گزینه ۴

واژه جغرافیا (Geography) برای اولین بار Geo زمین توسط اراتوستن، دانشمند یونانی ارائه شد. graphy ترسیم و توصیف

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ اراتوستن جغرافیا را علم مطالعه زمین به عنوان جایگاه انسان تعریف کرد.

۲ امروزه بسیاری از جغرافی‌دانان اعتقاد دارند که جغرافیا آن قسمت از دانش بشری است که به انسان کمک می‌کند با ویژگی‌های طبیعی و انسانی و روابط بین آن‌ها در محیط آشنا شود و از آن‌ها در جهت بهبود زندگی خود استفاده کند. ۳ جغرافیا علم بررسی روابط متقابل انسان و محیط طبیعی برای بهبود زندگی بشر است.

۲۳- گزینه ۲

این که «با افزایش ارتفاع، دما کاهش می‌یابد» یک اصل هواشناسی است، ولی بررسی تأثیر این رابطه بر مکان و زندگی انسان مانند نوع مصالح ساختمانی، منابع آب، فعالیت اقتصادی، جاذبه‌های گردشگری و ... در حوزه آب و هواشناسی است.

علم اقتصاد تولید، توزیع و مصرف کالاها و خدمات، نظام‌های اقتصادی و عرضه و تقاضا را مطالعه می‌کند و جغرافیای اقتصادی به چگونگی معیشت گروه‌های انسانی در مکان‌های مختلف در رابطه با محیط زندگی‌شان می‌پردازد. به عنوان نمونه چگونه منابع معدنی یک ناحیه در شکل‌گیری شهرهای صنعتی تأثیر دارد؟ بررسی عبارت‌ها: چه رابطه‌ای بین تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان کالاها در یک مکان وجود دارد؟ به علم اقتصاد اشاره دارد.

عبارت «چرا با افزایش ارتفاع، میزان دما و رطوبت در یک ناحیه کاهش می‌یابد؟» به هواشناسی اشاره دارد.

عبارت «چگونه منابع زیرزمینی یک منطقه بر شکل‌گیری شهرهای بازرگانی یا صنعتی اثر می‌گذارد؟» به جغرافیای اقتصادی اشاره دارد.

عبارت «کاهش میزان بارش سالیانه یک ناحیه چگونه بر فعالیت‌های کشاورزی آن‌جا تأثیر می‌گذارد؟» به جغرافیای آب و هواشناسی اشاره دارد.

۲۴- گزینه ۳

با توجه به جدول زیر می‌توان دریافت هواشناسی و آب و هواشناسی با هم مرتبط هستند و زیرمجموعه جغرافیای طبیعی طبقه‌بندی می‌شوند. همچنین آمار و فناوری اطلاعات و ارتباطات با روش‌های کمی در جغرافیا مرتبط است و زیرمجموعه فنون جغرافیایی می‌باشد.

جغرافیای خاک‌ها	در ارتباط با: علم خاک‌شناسی
جغرافیای زیستی	در ارتباط با: علم زیست‌شناسی
جغرافیای آب‌ها	در ارتباط با: علم آب‌شناسی
آب و هواشناسی	در ارتباط با: علم هواشناسی
ژئومورفولوژی	در ارتباط با: علم زمین‌شناسی

۲۵- گزینه ۱

مفاهیم اساسی دانش جغرافیا: ۱- مکان ۲- روابط متقابل انسان با محیط

بررسی عبارت‌ها: مورد «الف» به تأثیرگذاری پدیده‌های طبیعی بر یکدیگر اشاره دارد و انسان در آن نقشی ندارد؛ بنابراین مربوط به مفهوم مکان است. مورد «ب» با پیوستگی در تغییر شکل محیط ارتباط دارد و به عنصر انسان اشاره نشده است؛ بنابراین مربوط به مفهوم مکان است.

در مورد «پ» دو عنصر انسان و محیط مشاهده می‌شود؛ بنابراین به مفهوم اساسی روابط متقابل انسان با محیط اشاره دارد.

۲۶- گزینه ۴

شکل، سازه‌های آبی شوستر را نشان می‌دهد که شامل پل‌ها و کانال‌ها است که توسط انسان ساخته شده‌اند (انسان‌ساخت). در این شکل تأثیرگذاری پدیده انسان‌ساخت بر پدیده طبیعی مشاهده نمی‌شود. سازه آبی شوستر نشان‌دهنده تغییر محیط طبیعی توسط انسان و تبدیل آن به محیط جغرافیایی برای رفع نیاز است.

★ نکته: محیط جغرافیایی از تعامل بین محیط طبیعی و محیط انسانی به وجود می‌آید.

۲۷- گزینه ۲

انسان و محیط دو عامل مهم در علم جغرافیا هستند. محیط طبیعی مجموعه‌ای متعادل است که با ورود انسان زمینه‌های تغییر در محیط فراهم می‌شود. به طور کلی انسان برای رفع نیازهای خود ناچار است به تغییر محیط دست بزند و در نتیجه محیط طبیعی به محیط جغرافیایی تبدیل می‌شود. این دستکاری محیط می‌تواند هم‌گام با تعادل محیط باشد یا به صورت بی‌رویه انجام شود.

۲۸- گزینه ۳

گزاره داده‌شده در سؤال، عملکرد مثبت انسان در مقابل محیط است که باعث حفظ تعادل محیط در مدت طولانی خواهد شد. تولید برق با استفاده از نیروی جزر و مد عملکرد مثبت انسان در ارتباط با محیط است و تعادل آن را بر هم نمی‌زند.

۲۹- گزینه ۴

در هر مکان پدیده‌های مختلفی هستند که بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند و به نوبه خود از هم تأثیر می‌پذیرند. این روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری به صورت **جریانی پیوسته** در مکان ادامه دارد و سبب **تغییر شکل مکان‌ها** می‌شود.

★ **نکته:** پدیده یک واقعیت یا رویداد جغرافیایی محسوس و مشهود است.

۳۰- گزینه ۳

انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط دست می‌زند و در نتیجه محیط طبیعی به «محیط جغرافیایی» تبدیل می‌شود.

★ **نکته:** محیط جغرافیایی از تعامل بین محیط طبیعی و محیط انسانی به وجود می‌آید. (انسان + محیط طبیعی = محیط جغرافیایی)

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ همه فعالیت‌های انسان در محیط طبیعی که به تخریب محیط منجر نمی‌شود. بعضی از عملکردهای انسان در محیط مثبت هستند و تعادل را در محیط طبیعی حفظ می‌کنند. ۲ دانش انسان با استفاده از محیط طبیعی بیشتر می‌شود، ولی ظرفیت‌های محیطی را افزایش نمی‌دهد. ۴ جمله درست است، ولی ارتباطی با عبارت سؤال ندارد.

۳۱- گزینه ۱

تصویر صورت سؤال سد شاه‌عباسی را نشان می‌دهد که یکی از نمونه‌های خلاقیت و سخت‌کوشی ایرانیان است. این سد یک محیط جغرافیایی است. محیط جغرافیایی از تعامل بین محیط طبیعی و محیط انسانی به وجود می‌آید. بررسی سایر گزینه‌ها: ۲ با توجه به تصویر چون این سد قدمتی چند صد ساله دارد، استفاده از فناوری‌های جدید سدسازی در آن مشهود نیست. ۳ درک صحیح توان‌های محیط طبیعی موجب بهره‌برداری بهینه از محیط طبیعی و ساخت این سد شده است. ۴ اگر حضور انسان در محیط طبیعی همراه با درک توان و شرایط محیط طبیعی باشد، تعادل محیط طبیعی حفظ می‌شود که نمونه آن سد شاه‌عباسی است.

۳۲- گزینه ۱

بادگیر دوتبقه ابرکوه نمونه‌ای از یک محیط جغرافیایی (ب) و پدیده (ت) است که از تعامل محیط طبیعی (الف) و محیط انسانی (ب) به وجود آمده است.

وقتی انسان برای رفع نیازهایش محیط طبیعی را تغییر می‌دهد، محیط جغرافیایی به وجود می‌آید.

پدیده به یک واقعیت یا رویداد جغرافیایی که محسوس و مشهود شده باشد، گفته می‌شود که می‌تواند عوارض طبیعی یا انسان‌ساخت باشد.

۳۳- گزینه ۲

عبارت مطرح‌شده در صورت سؤال موضوع بهره‌برداری از ظرفیت‌ها و توان‌های محیط و حفظ تعادل محیط را مطرح می‌کند. این موضوع صرفاً با شناخت انسان‌ها از توان‌های محیط مانند بادخیزبودن همراه است و صحبتی از استفاده از فناوری در محیط (که ممکن است موجب بهره‌برداری سودجویانه از محیط را به وجود آورد) مطرح نمی‌کند.

⚠ **توجه:** ساخت بادگیرها و استفاده از آن‌ها به زمان‌های قدیم برمی‌گردد نه چند دهه اخیر!

۳۴- گزینه ۲

تصویر سؤال تغییرات میدان آزادی طی چند دهه را نشان می‌دهد که تصویر یک مکان است.

بسیاری از فعالیت‌های انسان در محل معینی انجام می‌شود که به آن **مکان** می‌گویند. پس نتیجه می‌گیریم که هر پدیده (واقعیت یا رویداد جغرافیایی) در محل معینی (مکان) انجام می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ هر پدیده‌ای نه! بعضی پدیده‌های انسان‌ساخت

درست است که پدیده‌های مختلف بر هم اثر دارند و از هم تأثیر می‌گیرند، ولی این در تصویر مشخص نیست! ۴ روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری جریانی پیوسته است نه ناپیوسته!

۳۵- گزینه ۳

مفاهیم اساسی دانش جغرافیا مکان و روابط متقابل انسان با محیط است. در گزینه‌ها باید به دنبال این موارد باشید. بسیاری از فعالیت‌های

انسان در محل معینی انجام می‌شود که آن را مکان می‌نامند. انسان و محیط دو عامل مهم در علم جغرافیا هستند. محیط طبیعی مجموعه‌ای متعادل است که با ورود انسان زمینه‌های تغییر در محیط فراهم می‌شود.

❖ قصر الحمرا در اسپانیا قرار دارد. (اشاره به مکان)

❖ انسان‌ها با تغییراتی که در محیط‌های طبیعی به وجود می‌آورند، چشم‌اندازهای فرهنگی خلق می‌کنند. (روابط متقابل انسان با محیط)

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ قسمت اول به مکان و قسمت دوم به شکل مکان اشاره دارد. ۲ قسمت اول به مکان و قسمت دوم به ویژگی مکان اشاره دارد. ۴ قسمت اول به موقعیت جغرافیایی مکان و قسمت دوم به نقش مکان و اهمیت آن اشاره دارد.

۳۶- گزینه ۳

در منطقه جنوبی رشته کوه اورال «الف» ← (عوارض طبیعی) بارش‌های سیل آسا «ب» ← پدیده طبیعی (عوارض طبیعی)

سدهای این منطقه «پ» ← محیط جغرافیایی (تعامل بین محیط طبیعی و محیط انسانی)

★ **نکته:** مکان، بسیاری از فعالیت‌های انسان در محل معینی انجام می‌شود که آن را مکان می‌نامند. به طور مثال خانه، مدرسه و کارخانه.

۳۷- گزینه ۱

جغرافیا آن قسمت از دانش بشری است که به انسان کمک می‌کند با ویژگی‌های طبیعی و انسانی و روابط بین آن‌ها در محیط آشنا شود و از آن‌ها در جهت «بهبود زندگی خویش استفاده کند». از آن‌جا که جغرافیا روابط متقابل انسان را با محیط، مطالعه و بررسی می‌کند، بنابراین شناخت توان‌ها و ظرفیت‌های محیطی بدون دانش جغرافیا ممکن نیست؛ پس «جغرافیا علمی برای زندگی بهتر است».

۳۸- گزینه ۲

از تعامل بین محیط طبیعی و محیط انسانی، محیط جغرافیایی به وجود می‌آید.

به روابط و فلش‌ها در گزینه‌ها توجه کنید که تنها در ۴ تعامل محیط طبیعی و انسانی نشان داده شده است. محیط طبیعی شامل محیط جغرافیایی و محیط انسانی می‌شود؛ پس «ب» و «پ» باید داخل «الف» قرار داشته باشند.

۳۹- گزینه ۳

توسعه سکونتگاه‌های شهری و روستایی در نقاط مرتفع نواحی گرم و خشک عملکرد مثبت انسان محسوب نمی‌شود.

عملکرد انسان در ارتباط با محیط طبیعی به دو گونه است: الف) درک توان‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها، ب) نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها.

۴۰- گزینه ۲

عملکرد انسان در محیط طبیعی به دو گونه است: الف) درک توان‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها (عملکرد مثبت، ب) نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها (عملکرد منفی).

۱، ۳ و ۴ به عملکرد مثبت انسان در نواحی طبیعی و ۲ به عملکرد منفی انسان در نواحی طبیعی اشاره دارند.

۴۱- گزینه ۲

عملکرد انسان در ارتباط با محیط طبیعی به دو گونه است: الف) درک توان‌ها و ظرفیت‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها که تعادل محیط را در بلندمدت حفظ می‌کند. ب) نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها که به مشکلات بسیاری برای انسان و محیط منجر خواهد شد.

استفاده از انرژی خورشید با احداث صفحات خورشیدی عملکرد مثبت انسان در مقابل محیط طبیعی است نه نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها!

۱، ۳ و ۴ عملکرد منفی یا نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها را نشان می‌دهند.

۴۲- گزینه ۳

ایجاد ورزش‌های مناسب در هر محیط طبیعی (مانند ورزش‌های زمستانی در مناطق کوهستانی) و تولید انرژی‌های پاک (مانند برق آبی و بادی) از جمله عملکردهای مثبت انسان در محیط طبیعی به شمار می‌روند.

حفر چاه‌های عمیق برای تأمین آب کارخانه‌ها (که می‌تواند خطر نشست زمین را افزایش دهد) و انتقال آب از یک استان به یک استان دیگر (که نیازمند تخریب محیط طبیعی برای احداث تجهیزات مورد نیاز است و می‌تواند استان مبدأ را با خطر کمبود آب مواجه سازد و باعث از بین رفتن مزارع آن شود) از جمله عملکردهای منفی انسان در محیط طبیعی هستند.

نکته: درک توان‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها عملکرد مثبت در مقابل محیط است و این‌گونه عملکردها تعادل محیط را در مدت طولانی حفظ می‌کنند. (مانند نمونه‌های «الف» و «ب»)

۱- عملکرد انسان در رابطه با محیط طبیعی دو گونه است:

۱ مثبت: درک توان‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها

۲ منفی: نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها

نکته: عملکرد مثبت انسان در مقابل محیط، تعادل محیط را به مدت طولانی حفظ می‌کند.

مشاوره: پیشنهاد می‌کنیم مثال‌ها و نمونه‌های بیشتر در مورد عملکرد انسان در مقابل محیط، رو بررسی کنید تا تشفی این موارد براتون ساده بشه. 😊

۵۰- گزینه «۲»: بسیاری از فعالیت‌های انسان در محل معینی انجام می‌شود که آن را مکان می‌نامند. پدیده به یک واقعیت یا رویداد جغرافیایی که محسوس و مشهود شده باشد، گفته می‌شود که می‌تواند عوارض طبیعی یا انسان‌ساخت باشد. در متن داده‌شده در سؤال، «الف»: در کناره رودها اشاره به یک مکان دارد، «ب»: شهرهای متعددی گسترش یافته است» اشاره به یک پدیده انسان‌ساخت (پدیده ایجادشده توسط انسان) دارد، «پ»: باعث بر هم خوردن تعادل جریان رودها در نواحی شهری شده است» تأثیر پدیده انسان‌ساخت (یعنی گسترش شهرها) بر پدیده طبیعی (یعنی رودها) را نشان می‌دهد و «ت»: رودها وادار شده‌اند که خطرات سیلاب را به شهرها تحمیل کنند» تأثیر پدیده طبیعی (یعنی رودها) بر پدیده انسان‌ساخت (یعنی شهرها) را نشان می‌دهد؛ بنابراین ۲ صحیح است.

تیزبازی: با بررسی عبارت «الف» از متن داده‌شده به راحتی ۱ و ۴ حذف می‌شوند و با بررسی عبارت دوم به پاسخ می‌رسیم. به همین راحتی!

۵۱- گزینه «۱»: چگونگی شکل‌گیری محیط‌های جغرافیایی که حاصل روابط متقابل انسان و محیط است، سبب می‌شود جغرافی‌دان با دید ترکیبی یا کل‌نگری موضوعات را مطالعه و بررسی کند، زیرا اجزا و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کنند.

۵۲- گزینه «۱»: چگونگی شکل‌گیری محیط‌های جغرافیایی که حاصل روابط متقابل انسان و محیط است (الف)، سبب می‌شود جغرافی‌دان با دید ترکیبی یا کل‌نگری (ب)، موضوعات را مطالعه و بررسی کند، زیرا اجزا و عوامل محیط جغرافیایی در ارتباط با یکدیگر عمل می‌کنند (پ).

مشاوره: به‌ها متماً تعریف‌های مفاهیم کتاب درسی رو قوب به خاطر بسپارین.

۵۳- گزینه «۳»: دید جامع و همه‌جانبه جغرافی‌دان یعنی مطالعه جامع پدیده‌ها با تمام ویژگی‌های آن‌ها در یک مکان که این امر در آبخوان‌داری در حاشیه نواحی بیابانی مشهود است؛ چراکه این عبارت تمام جوانب یک پدیده (ویژگی ناحیه، توان و ظرفیت پدیده و سایر موارد) را در نظر گرفته است.

۵۴- گزینه «۲»: در کل‌نگری، جغرافی‌دان اجزا و عوامل محیط جغرافیایی را در ارتباط با یکدیگر می‌بیند و به مطالعه همه‌جانبه می‌پردازد. در سایر گزینه‌ها، تأثیر اقدامات انجام‌شده بر محیط اطراف در نظر گرفته نشده است.

۵۵- گزینه «۳»: دید ترکیبی یعنی مطالعه همه‌جانبه و جامع پدیده‌ها با تمام ویژگی‌های آن‌ها در یک مکان. از بین گزینه‌های مطرح‌شده در این سؤال تنها ۳ است که با دید جامع و همه‌جانبه تدوین شده است، زیرا به ویژگی‌ها، قابلیت‌ها و محدودیت‌های موضوع (ناحیه بیابانی) توجه دارد.

در سایر گزینه‌ها دید جامع و همه‌جانبه برای فعالیت مورد نظر وجود ندارد، زیرا شرایط و ویژگی‌های لازم بیان نشده است.

۵۶- گزینه «۴»: دید ترکیبی در جغرافیا مفهوم همه‌جانبه دیدن پدیده‌های جغرافیایی چه انسان‌ساخت و چه طبیعی را می‌رساند که جغرافی‌دانان با این دید برای مسائل مختلف برنامه‌ریزی می‌کنند. به عنوان مثال مشکل افزایش جمعیت بی‌رویه یک شهر یک موضوع جغرافیایی است که جغرافی‌دانان با کمک دید همه‌جانبه از شاخه‌های مختلف جغرافیایی مانند جغرافیای جمعیت، جغرافیای اقتصادی برای

نکته: درک توان‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها عملکرد مثبت در مقابل محیط است و این‌گونه عملکردها تعادل محیط را در مدت طولانی حفظ می‌کنند. (مانند نمونه‌های «الف» و «ب»)

۴۳- گزینه «۴»: احداث نیروگاه بادی در کهک تاستان عملکرد مثبت انسان در محیط طبیعی است و با درک توان‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها مرتبط هستند. ۱، ۲ و ۳ نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها (عملکرد منفی) است.

۴۴- گزینه «۳»: سد شاه‌عباسی محیطی جغرافیایی است که از تعامل محیط طبیعی و محیط انسانی به وجود می‌آید.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ در دهه‌های اخیر فناوری به کمک انسان آمده است! ۲ تأثیرگذاری و تأثیرپذیری در مکان رخ می‌دهد. ۴ تبدیل محیط طبیعی به محیط جغرافیایی است.

۴۵- گزینه «۱»: به طور کلی اقدامات انسان در ارتباط با محیط به دو شکل متفاوت است. برخی اقدامات انسان در محیط طبیعی به صورت سودجویانه و بدون برنامه‌ریزی صورت می‌گیرد. مانند قطع بی‌رویه درختان، بی‌توجهی به تثبیت خاک، گسترش مناطق مسکونی در نقاط مرتفع و ... که محیط جغرافیایی شکل‌گرفته را در کوتاه‌مدت تخریب می‌کند و برخی دیگر از اقدامات انسان، با برنامه‌ریزی جهت استفاده از توان‌ها و ظرفیت‌های محیط برای رفع نیازها صورت می‌گیرد که تعادل محیط را در مدت طولانی حفظ می‌کند.

حواست باشه! سؤال گفته به طور کامل! یعنی هر دو عبارت گفته‌شده نباید تعادل محیط را فقط کنند. تنها در ۱ هر دو نمونه گفته‌شده نمی‌توانند تعادل محیط را به طور طولانی مدت حفظ کنند. در سایر گزینه‌ها حداقل یک رویکرد مثبت وجود دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۲ تأسیس صفحات خورشیدی عملکرد مثبت و توزیع گسترده پرورش دام عملکرد منفی است. ۳ کشت و برداشت چای برای رفع نیاز عملکرد مثبت و توسعه شهر و روستا در ارتفاعات عملکرد منفی است. ۴ قطع بی‌رویه درختان عملکرد منفی و بهره‌برداری از انرژی بادی عملکرد مثبت است.

۴۶- گزینه «۲»: تصویر صورت سؤال یک بادگیر دوطبقه در ابرکوه یزد را نشان می‌دهد که انسان برای رفع نیازهای خود به تغییر محیط دست می‌زند و در نتیجه محیط طبیعی به محیط جغرافیایی تبدیل می‌شود.

محیط جغرافیایی از تعامل بین محیط طبیعی و محیط انسانی به وجود می‌آید.

۴۷- گزینه «۲»: پدیده به یک واقعیت یا رویداد جغرافیایی که محسوس و مشهود شده باشد، گفته می‌شود که می‌تواند عوارض طبیعی یا انسان‌ساخت باشد. در هر مکان، پدیده‌های مختلفی هستند که بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند و به نوبه خود از هم تأثیر می‌پذیرند.

عبارت‌های «پ» و «ت» درست‌اند.

بررسی عبارت‌های نادرست:

الف) هر مکان پدیده‌های مختلفی دارد که از یکدیگر تأثیر می‌پذیرند و بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند و این روند تأثیرگذاری و تأثیرپذیری موجب تغییر شکل مکان می‌شود. **ب)** پدیده که یک رویداد جغرافیایی است، می‌تواند عوارض طبیعی یا عوارض انسان‌ساخت باشد؛ بنابراین این عوارض قبل از تأثیرگذاری هم پدیده هستند.

۴۸- گزینه «۱»: عملکرد انسان در ارتباط با محیط طبیعی به دو گونه است: درک توان‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازها — عملکرد مثبت نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌ها — عملکرد منفی

گسترش مناطق مسکونی در نقاط مرتفع کوهستانی یکی از نمونه‌های عملکرد منفی انسان در محیط طبیعی و مربوط به نگاه سودجویانه برای رسیدن به خواسته‌هاست. تولید برق آبی در نواحی کوهستانی نمونه عملکرد مثبت انسان در محیط طبیعی و مربوط به درک توان‌ها و استفاده از منابع برای رفع نیازهاست.

۴۹- گزینه «۳»: عبارت‌های «الف» و «ب» نمونه‌هایی از عملکرد مثبت انسان در مقابل محیط طبیعی هستند.